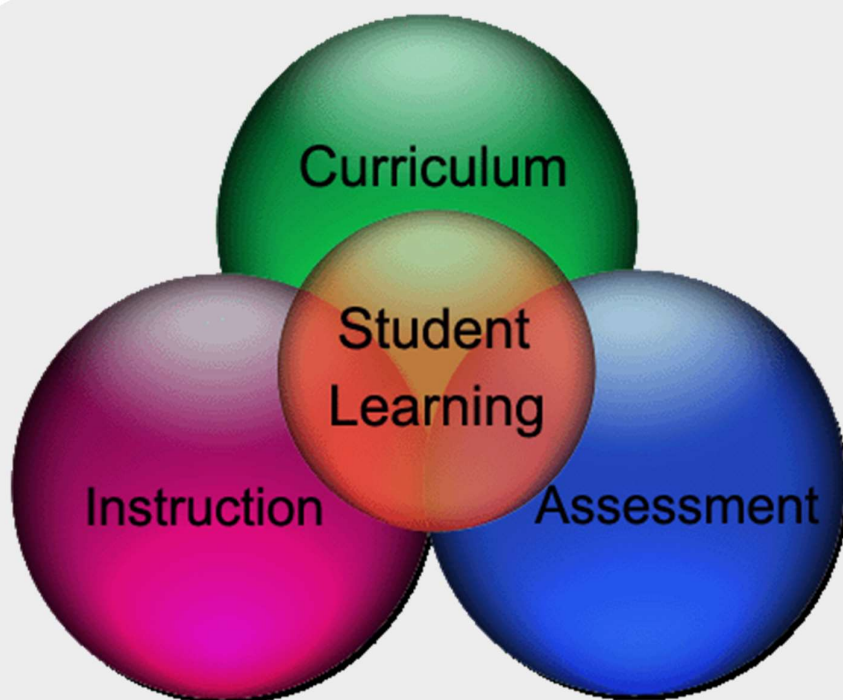

ارزشیابی برنامه درسی

Curriculum Assessment

درس: برنامه ریزی پیشرفته

جلسه: دوازدهم

دکتر ریتا رضایی

فهرست

۳	اهداف کلی
۳	۱ اهداف ارزشیابی برنامه درسی
۳	۱,۱ به کارگیری اطلاعات
۴	۱,۲ اثربخشی ارزشیابی برنامه درسی
۴	۱,۳ منابع اطلاعاتی ارزشیابی برنامه درسی
۴	۱,۴ تکنیک های ارائه بازخورد
۶	۲ ارزشیابی برنامه درسی، بخشی از طراحی برنامه درسی
۷	۲,۱ فرآیند طراحی برنامه درسی
۸	۲,۲ نیازهای برنامه و نقاط قوت برنامه
۸	۲,۳ اهداف و قابلیت های برنامه بر مبنای «فارغ التحصیل ایده آل»
۸	۲,۴ تجارب آموزشی و محتوای تخصصی
۹	۳ ارزشیابی برنامه درسی بر اساس مدل کرک پاتریک و ادغام با مدل برنامه درسی ولف
۹	۳,۱ مقدمه ای بر ارزشیابی برنامه درسی
۹	۳,۲ سطح اول مدل کرک پاتریک - واکنش
۹	۳,۳ سطح دوم مدل کرک پاتریک - یادگیری
۱۰	۳,۴ سطح سوم مدل کرک پاتریک - رفتار
۱۰	۳,۵ سطح چهارم مدل کرک پاتریک - نتایج
۱۱	۳,۶ طراحی سیستم آموزشی
۱۳	۴ ارزشیابی برنامه درسی
۱۴	۴,۱ فرآیند ارزشیابی برنامه درسی
۱۴	۴,۲ مدل های ارزشیابی
۱۴	۴,۳ مدل های محدود شده
۱۴	۴,۴ مشکلات احتمالی در سازماندهی یک برنامه درسی
۱۵	۴,۵ دامنه، ارتباط و تعادل
۱۵	۴,۶ یکپارچگی، توالی و تداوم
۱۶	۴,۷ اتصال، قابلیت جابجایی و انتقال
۱۷	۵ مدل های جامع ارزشیابی برنامه درسی
۱۷	۵,۱ مدل سایلور
۱۹	۵,۲ مدل سیپ
۲۰	خلاصه
۲۱	منابع

شناسه جستار

عنوان جستار: ارزشیابی برنامه درسی

نویسنده: دکتر ریتا رضایی

هیئت علمی مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

آخرین تاریخ به روز رسانی: ۱۳۸۹/۹/۲۰

طراح آموزشی: دکتر.....

کارشناس آموزشی معاونت آموزشی دانشگاه علوم پزشکی

ویرایش: زهرا صفاری

کارشناس مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

با همکاری:

مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی

قطب علمی آموزش الکترونیکی

دانشگاه علوم پزشکی شیراز

اهداف کلی

در تدوین این درس هدف های کلی زیر در نظر بوده اند:
آشنایی با:

۱. چگونگی عملکرد یک برنامه درسی
۲. تعیین نقاط قوت و ضعف برنامه

۱ اهداف ارزشیابی برنامه درسی

➤ نکات کلیدی

۱. ارزشیابی برنامه درسی فرآیند جمع آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده از منابع متعددی است که به ارتقاء یادگیری دانشجوی کمک می کند.
۲. برای انجام یک طرح ارزشیابی مناسب، درک صحیحی از فرآیندهای ارزشیابی ضروری است.

➤ اهداف یادگیری

- شما پس از مطالعه این بخش قادر خواهید بود:
۱. جنبه های مختلف برنامه درسی که به درستی عمل می کنند و جنبه هایی که نیاز به تغییر دارند را شناسایی نمائید.
 ۲. اثربخشی تغییرات اعمال شده در برنامه درسی را ارزشیابی نمائید.
 ۳. شواهدی مبنی بر اثربخشی برنامه در حال اجرا رامعین نمائید.

۱,۱ به کارگیری اطلاعات

ارزشیابی برنامه درسی یک فرآیند هدفمند جمع آوری اطلاعات می باشد که با توالی خاص و از منابع متعددی جمع آوری شده ومورد تجزیه وتحلیل قرار می گیرد.

نتایج ارزشیابی یک برنامه درسی می تواند به تعیین اثربخشی برنامه کمک نماید.
اطلاعات جمع آوری شده در ارزشیابی برنامه درسی می توانند برای اعمال تغییرات در برنامه درسی در حیطه های مختلف به کار گرفته شوند.
این حیطه ها عبارتند از:

- ❖ برنامه درسی / طراحی دوره آموزشی
- ❖ برنامه درسی / ارائه و اجرای دوره آموزشی
- ❖ ارزشیابی
- ❖ محیط یادگیری

۱,۲ اثربخشی ارزشیابی برنامه درسی

ارزشیابی برنامه درسی هنگامی اثربخش است که:

- ❖ بعنوان یک فعالیت مداوم، سیستماتیک، یکپارچه^۱ و جامع دیده شود.
- ❖ بعنوان ابزاری برای ارتقاء برنامه^۲ در نظر گرفته شود.
- ❖ از منابع متعددی برای ارزشیابی استفاده شود.
- ❖ به نتایج ارج گذاشته شده و برای ارتقاء برنامه و فرآیندهای آن استفاده شود.
- ❖ مشارکت اساتید، دانشجویان و کارکنان را داشته باشد.
- ❖ بر ارزشیابی برنامه تأکید دارد نه بر عملکرد فردی مدرسین.

۱,۳ منابع اطلاعاتی ارزشیابی برنامه درسی

در ارزشیابی برنامه درسی باید از منابع متعددی برای جمع آوری اطلاعات استفاده نمود تا داده ها جامعیت لازم را در بر داشته باشند. این منابع اطلاعاتی عبارتند از:

- ❖ دانشجویان و فارغ التحصیلان
- ❖ اساتید
- ❖ کارکنان
- ❖ مدیران و کارفرمایان محیط های کاری
- ❖ انجمن های حرفه ای
- ❖ کسانی که در برنامه های مشابه دیگری شرکت داشته اند.

۱,۴ تکنیک های ارائه بازخورد

پنج تکنیک زیر را می توان برای ارائه بازخورد در ارزشیابی برنامه درسی بکار برد:

۱. جمع آوری نقطه نظرات^۳
۲. آزمون ها^۴
۳. تحلیل محتوا^۵
۴. نظر متخصصین^۶
۵. اطلاعات بایگانی^۷

که در زیر به اختصار به هر تکنیک پرداخته می شود.

¹ Integral
² Self- improvement
³ Opinion gathering
⁴ Testing
⁵ Content analysis
⁶ Expert advice
⁷ Archival Data

❖ جمع آوری نقطه نظرات

جمع آوری نقطه نظرات شامل بررسی هایی است که با بهره گیری از تکنیک های متعدد به بررسی نقطه نظرات افراد به اشکال زیرمی پردازد.

- بررسی های پیمایشی^۸
- گروههای متمرکز^۹
- مصاحبه^{۱۰}
- جلسات درون بخشی^{۱۱}

❖ آزمون ها

آزمونهای مختلف منبع مناسبی برای جمع آوری اطلاعات مورد نیاز می باشند و به اشکال متنوعی امکان اجرا دارند، که عبارتند از:

- آزمون های کتبی^{۱۲}
- نمایش^{۱۳}
- پیش آزمون و پس آزمون^{۱۴}
- گروه کنترل^{۱۵}

❖ تحلیل محتوا

تحلیل محتوا در ارزشیابی برنامه درسی به روش های زیر امکان پذیر است:

- ژورنال اساتید و دانشجویان
- نقشه مفهومی^{۱۶}
- امتحانات / تکالیف انجام شده^{۱۷}

❖ نظر متخصصین

نظر متخصصین و صاحب نظران از دیگر منابع مورد استفاده در ارزشیابی برنامه های درسی می باشد.

صاحب نظران را می توان دردوگروه قرارداد:

- ارزیابان خارجی^{۱۸}
- خبرگان^{۱۹}

⁸ Surveys

⁹ Focus Groups

¹⁰ Interview

¹¹ Department meetings

¹² Written

¹³ Demonstration

¹⁴ Pre and post test

¹⁵ Control group

¹⁶ Concept map

¹⁷ Completed assignments

¹⁸ External reviewers

¹⁹ Expert speakers

❖ اطلاعات بایگانی

محتوای اطلاعاتی موجود در بایگانی و آرشیو متنوع بوده و امکان استفاده در حیطه های مختلف ارزشیابی برنامه درسی را دارد. این اطلاعات می تواند شامل موارد زیر باشد:

- فهرست دروس ۲۰
- ارزشیابی دروس
- نمرات دانشجویان
- گزارشات مربوط به برنامه درسی

➤ آزمون

- ۱- کدامیک از موارد زیر برای ارزیابی اثربخشی برنامه درسی مناسب نمی باشد؟
- الف) از منابع متعددی برای ارزشیابی استفاده شود.
 ب) بر عملکرد فردی مدرسین تاکید داشته باشد.
 ج) به عنوان ابزاری برای ارتقاء برنامه در نظر گرفته شود.
 د) مشارکت اساتید، دانشجویان و کارکنان را داشته باشد.
- گزینه " ب " صحیح است.

- ۲- کدامیک از گزینه های زیر منبع اطلاعاتی مناسبی برای ارزشیابی برنامه نمی باشد؟
- الف) والدین
 ب) انجمن های حرفه ای
 ج) کسانی که در برنامه های مشابه دیگری شرکت داشته اند
 د) کارفرمایان محیط های کاری
- گزینه " الف " صحیح است.

۲ ارزشیابی برنامه درسی، بخشی از طراحی برنامه درسی

➤ نکات کلیدی

۱. ارزشیابی برنامه درسی بخشی تفکیک ناپذیر از فرآیندهای طراحی برنامه درسی می باشد که می تواند به بهبود اثربخشی برنامه های درسی و کیفیت تدریس کمک نماید.

➤ اهداف یادگیری

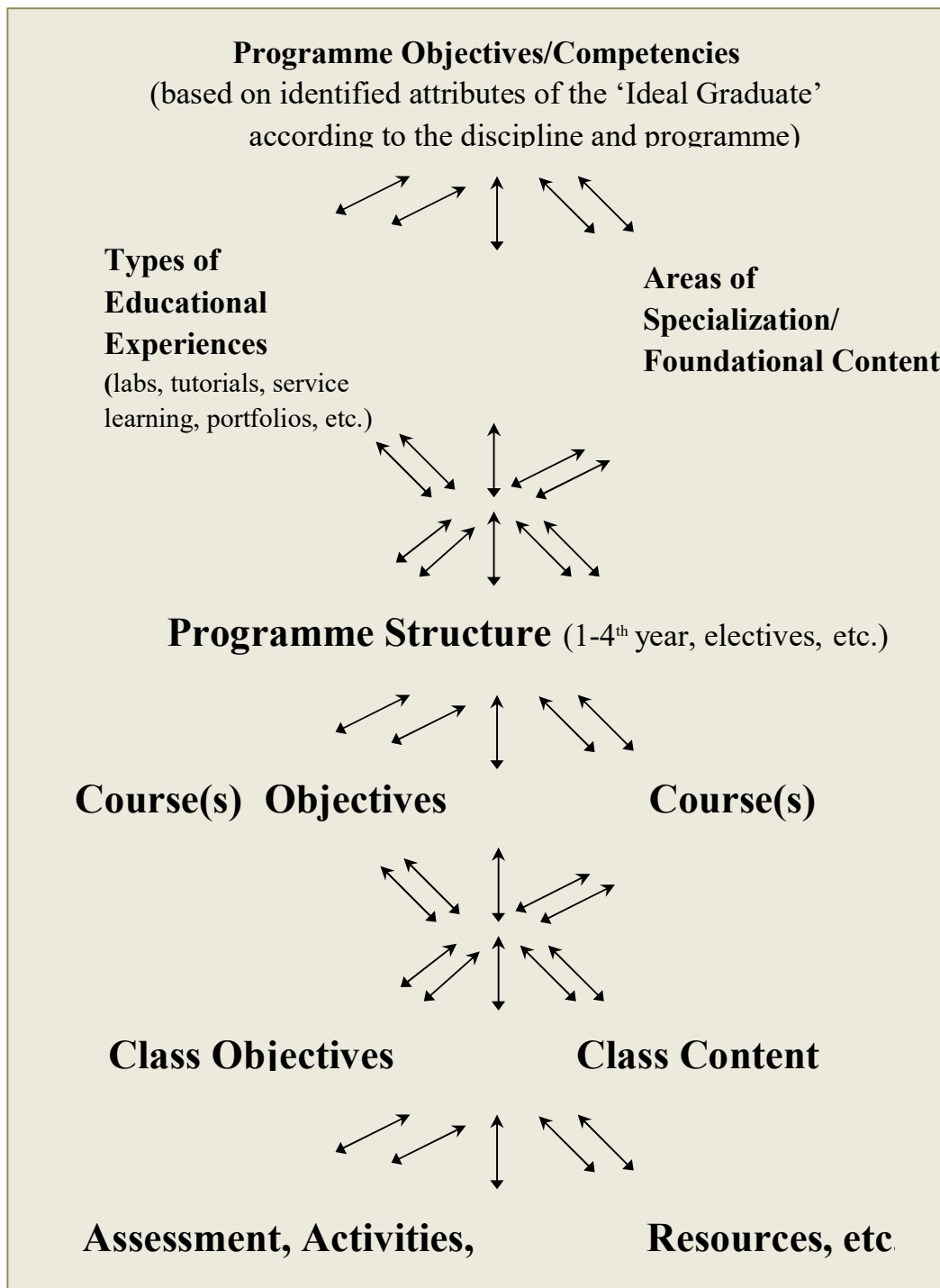
شما پس از مطالعه این بخش قادر خواهید بود:

۱. مراحل ارزشیابی برنامه درسی را با مراحل طراحی برنامه درسی مطابقت دهید.
۲. بصورت کاربردی ارزشیابی برنامه درسی را طراحی نمایید.

۲,۱ فرآیند طراحی برنامه درسی

طراحی برنامه درسی مجموعه ای از مراحل مرتبط با هم می باشد. تصویر (۱) فرآیند طراحی برنامه درسی را نشان می دهد. همه مراحل که در طراحی برنامه درسی وجود دارند به فرآیند ارزشیابی برنامه درسی کمک می کنند.

تصویر (۱): فرآیند طراحی برنامه درسی^{۲۱}

²¹ Curriculum Development Process (Peter Wolf, 2005)

۲,۲ نیازهای برنامه و نقاط قوت برنامه

نیازها و نقاط قوت برنامه چهارچوبی را برای فرآیند طراحی برنامه درسی فراهم می سازند. آگاهی مدرسین از نقاط قوت برنامه و فرصت های موجود در آن نقش مهمی در طراحی برنامه درسی دارد.

۲,۳ اهداف و قابلیت های برنامه بر مبنای «فارغ التحصیل ایده آل»

در این مرحله، تصویری از یک فارغ التحصیل ایده آل شکل می گیرد. یک فارغ التحصیل ایده آل باید دارای چه دانش، مهارت و ارزش هایی باشد؟ در چه سطحی باید قادر به استفاده از دانش و مهارتهایش باشد؟ اغلب ویژگی های یک فارغ التحصیل ایده آل همزمان در قسمت نیازها و نقاط قوت برنامه نیز آورده می شود. چالش اصلی در تبدیل مشخصات فارغ التحصیل ایده آل به پیامدهای اختصاصی قابل اندازه گیری (کمی یا کیفی) و قابل دستیابی است. در واقع در این مرحله معین می شود که یک فارغ التحصیل موفق با گذراندن این دوره آموزشی دارای چه توانمندی هایی خواهد بود. بطور معمول این اهداف توسط کمیته برنامه ریزی درسی تدوین شده و در اختیار اساتید قرار داده می شود.

۲,۴ تجارب آموزشی و محتوای تخصصی

در این مرحله با به کارگیری اهداف اختصاصی برنامه، محتوای تخصصی و تجارب یادگیری مورد نظر معین می شوند. بهتر است ساختار تقریبی برنامه تعیین شود. بعد از مشخص کردن تجارب یادگیری مورد انتظار باید به توالی زمانی آنها دقت کرد و مشخص کرد که هر کدام با چه اولییتی و در چه زمانی باید کسب شوند؟ چه پیش نیازهایی ضروری است؟ در این مرحله بر دستیابی به اهداف اختصاصی برنامه تأکید می شود.

اهداف دوره آموزشی ← محتوای دوره آموزشی ← اهداف کلاس ← منابع، فعالیت ها و ...

مدرس است که تعیین کننده محتوا، فرآیند، تجارب یادگیری، منابع و استراتژی سنجش دانشجو برای دستیابی به اهداف تدریس و یادگیری مناسب تر می باشد. بهتر است ابتدا اهداف یادگیری مشخص شده و سپس بر اساس آن محتوا و ساختار مورد نیاز تعیین شود.

➤ آزمون

۱- چالش اصلی در تعیین مشخصات فارغ التحصیل ایده آل چیست؟

الف) تعیین اهداف (ب) پیامدهای اختصاصی قابل اندازه گیری

ج) نیاز های فارغ التحصیلان (د) اولویت های آموزشی

گزینه " ب " صحیح است.

۲- محتوای تخصصی و تجارب یادگیری مورد نظر در برنامه درسی بر چه اساسی تعیین می شود؟

الف) نیازهای فراگیران (ب) اهداف کلی

ج) اهداف اختصاصی (د) منابع موجود

گزینه " ج " صحیح است.

۳ ارزشیابی برنامه درسی بر اساس مدل کرک پاتریک^{۲۲} و ادغام با مدل برنامه درسی ولف^{۲۳}

➤ نکات کلیدی

۱. مدل کرک پاتریک یکی از ساده ترین مدل های مورد استفاده در ارزشیابی برنامه درسی می باشد.
۲. برای اندازه گیری موفقیت یک برنامه درسی لازم است که ارزشیابی و طراحی برنامه بطور همزمان و منطبق باهم دیده شود.

➤ اهداف یادگیری

شما پس از مطالعه این بخش قادر خواهید بود:

۱. نوع ارزشیابی متناسب با اهداف برنامه و سطوح برنامه ریزی را فهرست نمایید.
۲. روش ارزشیابی مناسب را انتخاب نمایید.
۳. مراحل مختلف فرآیند برنامه ریزی درسی را با سطوح ارزشیابی مطابقت دهید.

۳,۱ مقدمه ای بر ارزشیابی برنامه درسی

بهتر است ارزشیابی برنامه درسی در تمامی مراحل طراحی برنامه درسی انجام گیرد اما باید بدانیم که چگونه و چه موقع آن را انجام دهیم. مدلی که می تواند در ارزشیابی برنامه درسی به کار گرفته شود، مدل ارزشیابی کرک پاتریک است که چگونگی و زمان انجام ارزشیابی را نشان می دهد. بر اساس نظر کرک پاتریک، ارزشیابی باید همیشه از سطح یک شروع شود و سپس در صورتیکه زمان و بودجه اجازه دهد باید به سطوح دو، سه و چهار گسترش پیدا کند. اطلاعات بدست آمده در هر سطح، پایه ارزشیابی سطوح بعدی را فراهم می آورد.

۳,۲ سطح اول مدل کرک پاتریک – واکنش^{۲۴}

دانشجویان چه واکنشی به تجارب یادگیری طراحی شده نشان می دهند؟ آیا آن را دوست دارند؟ آیا احساس می کنند که با ارزش بوده است؟ بر اساس مدل کرک پاتریک، هر برنامه باید حداقل در این سطح ارزشیابی شود تا اطلاعات مورد نیاز برای اصلاحات احتمالی را بدست آورد. در این سطح غالباً برای دانستن واکنش دانشجویان نیاز به پرسشنامه است. اگر چه واکنش مثبت دانشجو نمی تواند تعیین کننده یادگیری باشد اما یک واکنش منفی یقیناً احتمال یادگیری را کاهش می دهد.

۳,۳ سطح دوم مدل کرک پاتریک – یادگیری^{۲۵}

زمانیکه دانستیم احساس دانشجویان نسبت به تجارب یادگیری چگونه بوده است، لازم است آنچه را که واقعاً یاد گرفته شده است اندازه گیری کرد. در این سطح میزان یادگیری دانشجو از آنچه که آموزش دیده (دانش، مهارت، ارزش ها) اندازه گیری می شود. معمولاً پیش آزمون – پس آزمون^{۲۶} در این قسمت کاربرد دارد.

²² Kirkpatrick

²³ Wolf

²⁴ Reaction

²⁵ Learning

²⁶ Pre-Post tests

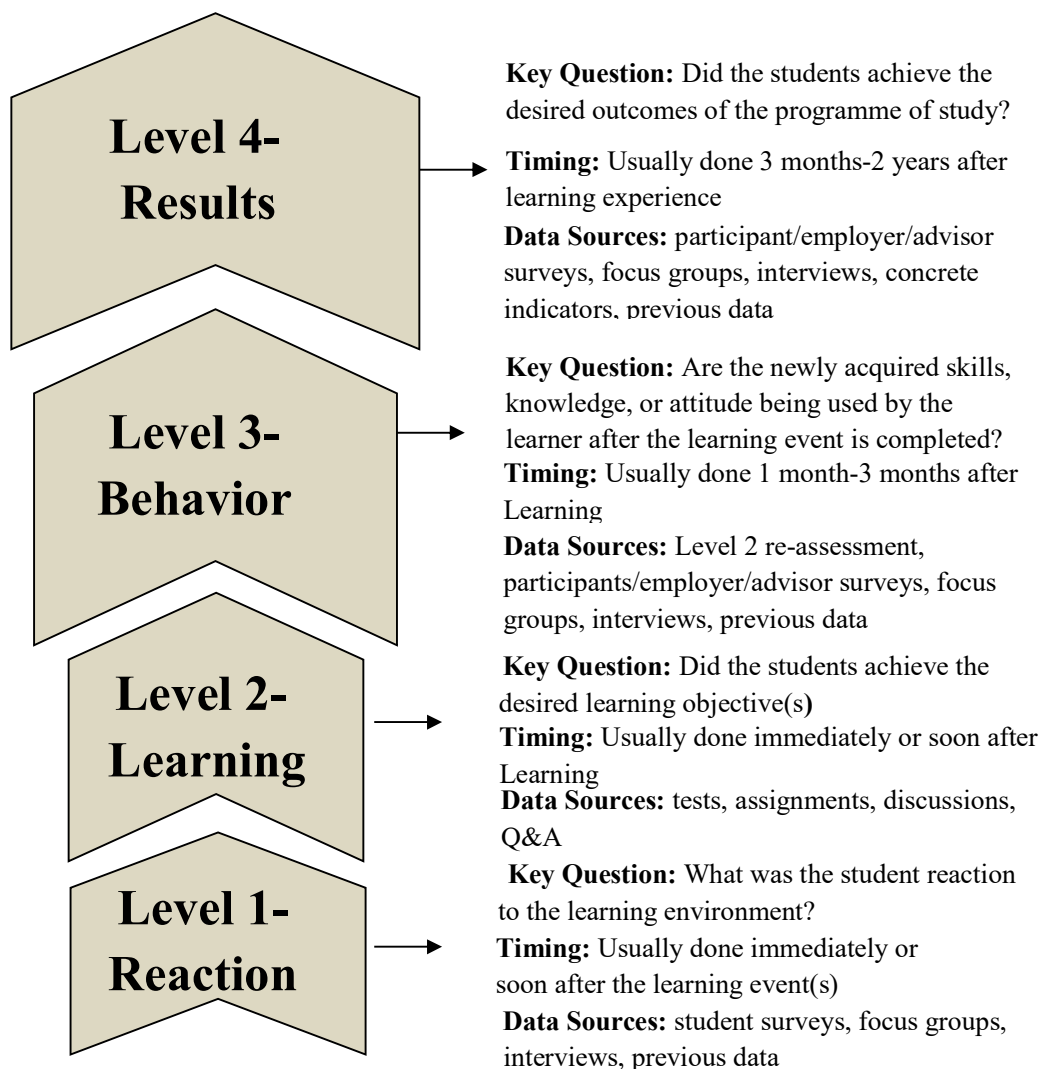
۳,۴ سطح سوم مدل کرک پاتریک - رفتار^{۲۷}

در این سطح هدف ارزشیابی دستیابی به این نکته است که آیا دانشجو توانسته یادگیری را به رفتار تبدیل کند و در عمل آن را به کار گیرد. برای اندازه گیری تغییرات رخ داده در رفتار دانشجو در طول زمان (پس از گذراندن یک برنامه) باید از روش های مختلفی استفاده کرد.

۳,۵ سطح چهارم مدل کرک پاتریک - نتایج^{۲۸}

در این سطح پاسخ گویی^{۲۹} و ارزشمندی برنامه مدنظر قرار دارد. تأثیرات بلندمدت برنامه باید بررسی شود. اطلاعات بدست آمده از سه سطح قبلی به همراه میزان فراغت از تحصیل دانشجویان، اشتغال و موفقیت در ادامه تحصیل در سطوح بالاتر کمک کننده خواهند بود.

Kirkpatrick's Four Levels of Evaluation

تصویر (۲): مراحل ارزشیابی به روش کرک پاتریک

²⁷ Behavior

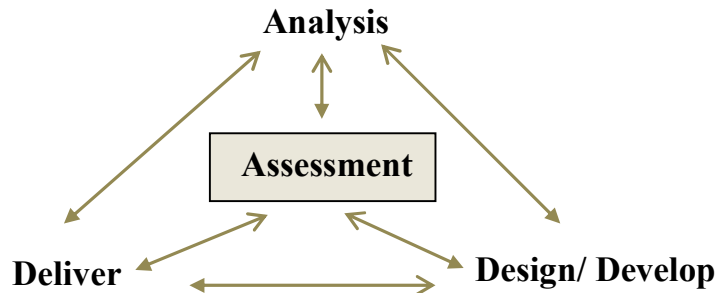
²⁸ Results

²⁹ Accountability

۳.۶ طراحی سیستم آموزشی

طراحی برنامه درسی و ارزشیابی برنامه درسی دو فعالیت جدا از هم نمی باشند. در هنگام اجرای ارزشیابی برنامه درسی، توجه به کل فرآیند طراحی برنامه درسی کمک کننده خواهد بود. تصویر شماره ۳ مدل طراحی سیستم آموزشی کلارک است.

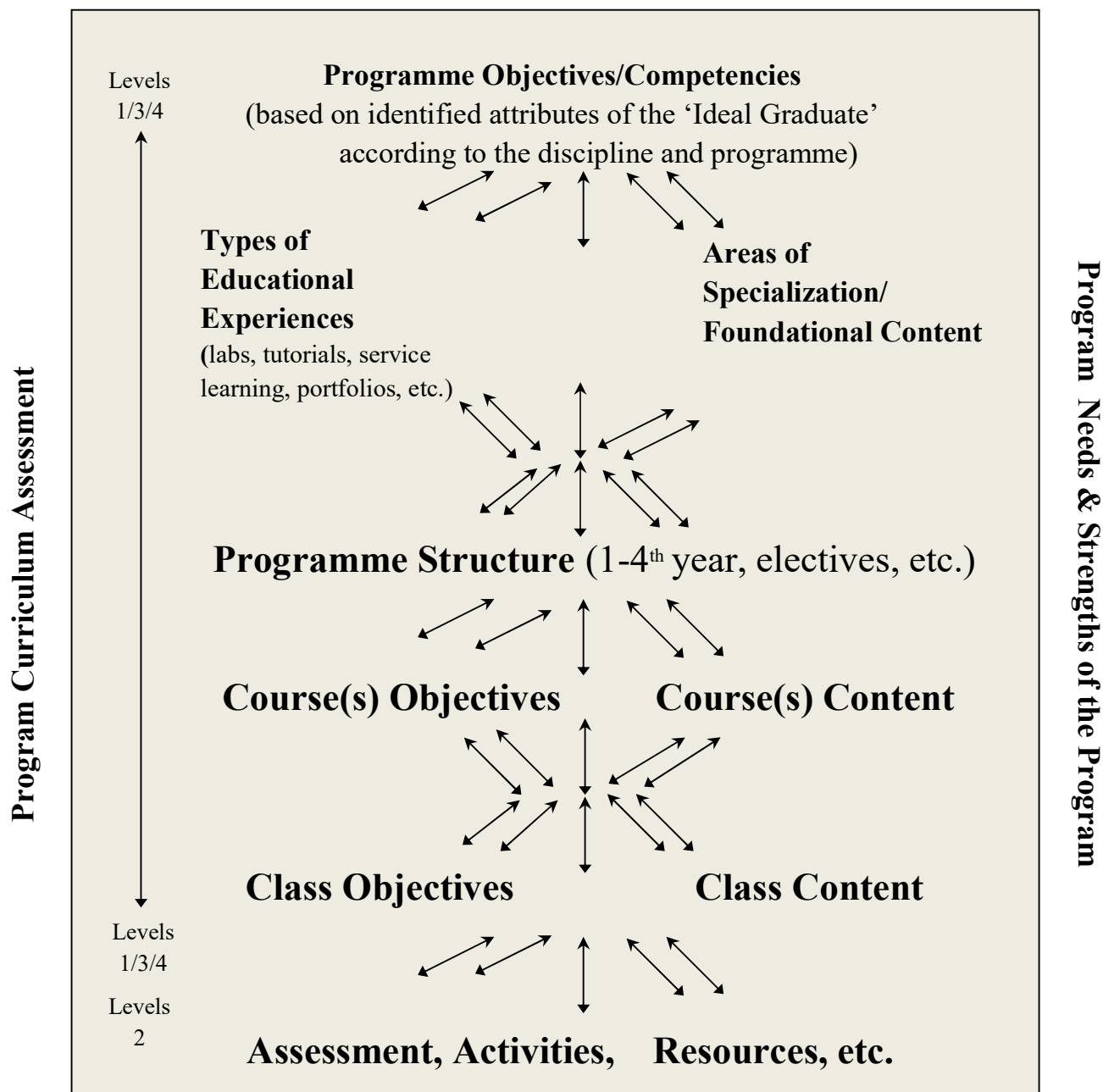
(Instructional system design model, Clark 1995)

تصویر (۳): مدل طراحی سیستم آموزشی کلارک

ایده آل این است که مراحل طراحی برنامه درسی و ارزشیابی برنامه درسی در کنار یکدیگر دیده شود. مثلاً هنگام تعیین اهداف اختصاصی برنامه، تعیین مهارت های مورد انتظار بسیار کمک کننده خواهد بود. باید به این نکته توجه شود که چگونه موفقیت برنامه قابل اندازه گیری خواهد بود. غالباً همان روش هایی که برای تعیین اهداف برنامه کاربرد دارند می توانند در سنجش میزان دستیابی به اهداف نیز استفاده شوند. در تصویر (۴) هر دو مدل طراحی و ارزشیابی برنامه درسی در کنار یکدیگر به تصویر کشیده شده است.

تصویر (۴): ادغام فرآیند طراحی برنامه درسی و ارزشیابی برنامه درسی

➤ آزمون

۱- انجام پیش آزمون و پس آزمون در کدامیک از مراحل ارزشیابی به روش کرک پاتریک کاربرد دارد؟

(ب) سطح چهارم: نتایج

(الف) سطح سوم: رفتار

(د) سطح اول: واکنش

(ج) سطح دوم: یادگیری

گزینه " ج " صحیح است.

۲- چگونه موفقیت یک برنامه را می توان اندازه گیری کرد؟

- الف) با استفاده از روشهای تحلیلی
 ب) با استفاده از روشهای تحلیلی - ترکیبی
 ج) با استفاده از روش هایی که برای تعیین اهداف کاربرد داشته اند
 د) ب و ج
- گزینه " ج " صحیح است.

۳- برای تعیین میزان موفقیت و میزان اثر بخشی یک برنامه درسی مناسب ترین زمان برای طراحی یک ارزشیابی عبارت است از:

الف) بعد از اجرای برنامه
 ب) در حین اجرای برنامه
 ج) پس از اجرای برنامه
 د) هم زمان با شروع برنامه

گزینه " د " صحیح است.

۴- هنگام تعیین اهداف اختصاصی برنامه کدامیک از موارد زیر کمک کننده خواهد بود؟

الف) تعیین مهارت های مورد انتظار
 ب) تعیین روش های ارزشیابی
 ج) تعیین ساختار برنامه
 د) تعیین محتوای برنامه

گزینه " الف " صحیح است.

۴ ارزشیابی برنامه درسی

➤ نکات کلیدی

۱. ارزشیابی برنامه درسی یک ارزشیابی آموزشی است.
۲. ارزشیابی برنامه درسی به ارتقاء کیفیت برنامه های آموزشی کمک می کند.

➤ اهداف یادگیری

- شما پس از مطالعه مطالب این بخش قادر خواهید بود:
۱. فرایند ارزشیابی برنامه درسی را توصیف نمایید.
 ۲. بخش های اصلی مدل های ارزشیابی برنامه درسی را توضیح دهید.
 ۳. چگونگی به کارگیری مدل های ارزشیابی برنامه درسی را شرح دهید.
 ۴. مباحث اساسی در ساختن یک برنامه درسی را توضیح داده و اهمیت آن را بیان کنید.

۴,۱ فرآیند ارزشیابی برنامه درسی

ارزشیابی برنامه درسی یک ارزشیابی آموزشی است که برنامه و حیطه های مرتبط با آن را مورد سنجش و ارزیابی قرار می دهد. در این حالت ارزشیابی، ابزاری است برای تعیین حیطه های نیازمند ارتقاء و فراهم آوردن مبنایی برای اعمال فعالیت های موثر بر بهبود و اصلاح برنامه.

۴,۲ مدل های ارزشیابی

مدل های ارزشیابی برنامه درسی را می توان به دو دسته کلی تقسیم نمود:

- ۱- مدل های محدود شده^{۳۰}
- ۲- مدل های جامع^{۳۱}

۴,۳ مدل های محدود شده

در این مدل ها:

- ارزشیابی از اهداف رفتاری برنامه درسی انجام می شود.
- عملکرد یا رفتارهایی که باید نشان داده شوند مشخص می شود.
- سطح تسلط مشخص می شود.
- شرایطی که عملکرد باید در آن نشان داده شود بیان می شود.
- ارزشیابی به کل برنامه ارجاع داده می شود نه به بخشی از محتوای برنامه.

در مدل های محدود شده ارزشیابی برنامه درسی، سنجش میزان دستیابی به اهداف اختصاصی برنامه درسی می باشد که این کار از طرق متعددی

قابل اجرا است مثل بررسی های پیمایشی، پورتفولیو و نتایج امتحانات.

اگر برنامه درسی به اهداف خویش دست نیافته باشد، برنامه ریزان باید معین کنند که آیا همین اهداف آموزشی ارزش پیگیری و آموزش دادن را

دارند یا خیر؟ و اگر اهداف ارزشمند می باشند چه کاری باید انجام گیرد تا یادگیرندگان به این اهداف دست یابند.

۴,۴ مشکلات احتمالی در سازماندهی یک برنامه درسی

در طراحی و سازماندهی یک برنامه درسی باید به موارد زیر توجه نمود:

- ۱- دامنه^{۳۲}
- ۲- ارتباط^{۳۳}
- ۳- تعادل^{۳۴}
- ۴- یکپارچگی^{۳۵}
- ۵- توالی^{۳۶}

^{۳۰} Limited models

^{۳۱} Comprehensive models

^{۳۲} Scope

^{۳۳} Relevance

^{۳۴} Balance

^{۳۵} Integration

۶- تداوم^{۳۷}۷- اتصال / شفافیت^{۳۸}۸- قابلیت جابجایی و انتقال^{۳۹}

۴.۵ دامنه، ارتباط و تعادل

➤ دامنه

دامنه در برگزیده وسعت برنامه درسی می باشد و شامل محتوا، عناوین، تجارب یادگیری و فعالیت ها می باشد. باید توجه داشت که با انفجار دانش در عصر کنونی نیاز به محدود کردن موضوعات برنامه درسی شدیداً احساس می شود. هدف آموزش بصورت اهداف اختصاصی در برنامه درسی گنجانده می شوند.

در این بخش به این سوالات پاسخ داده می شود

- چه نیازهایی باید در یادگیرنده برآورده شوند؟
- جامعه چه نیازهایی دارد؟
- رشته آموزشی / دوره آموزشی بر پایه چه اصولی بنا شده است؟

➤ ارتباط

تفاسیر متفاوتی برای این حیطة وجود دارد ولی آنچه اهمیت دارد این است که یادگیرنده قادر باشد دانش قبلی را به دانش جدید ارتباط دهد و برای مسائل راه حل ارائه دهد. دانش انتزاعی به فرد کمک می کند تا محیط اطراف را تفسیر کند.

➤ تعادل

یک برنامه درسی متعادل دارای ساختاری است که موضوعات در آن طوری چیده شده اند که دستیابی به اهداف آموزشی را امکان پذیر می سازند. در اینجا باید معین شود که به چه موضوعاتی و چه مقدار باید اهمیت داده شود. برنامه درسی باید طوری طراحی شده باشد که در مدت زمان معین بتواند نیازهای آموزشی یادگیرنده را مرتفع نماید.

۴.۶ یکپارچگی، توالی و تداوم

➤ یکپارچگی

یکپارچگی نشان دهنده اتصال، به هم پیوستگی و یکی شدن علوم مختلف در زمینه یک موضوع می باشد. در گذشته به این مسئله کمتر توجه می شده اما امروزه تاکید بر ارتباط بین علوم مختلف برای دستیابی به اهداف آموزشی بیشتر شده است. فرض بر این است که یادگیری و درک از موضوعات درچنین حالتی افزایش می یابد.

ارتباط بین موضوعات مختلف در عین اینکه هویت آنها محفوظ می ماند، همبستگی علوم را نشان می دهد. بدون توجه به این مواد آموزشی چگونه ارائه می شوند، یادگیرنده باید دانش آموخته شده را به هم ارتباط دهد.

³⁶ Sequence

³⁷ Continuity

³⁸ Articulation

³⁹ Transferability

➤ توالی

توالی نشان دهنده نظم است که در آن اجزاء برنامه درسی توسط برنامه ریزان سازمان دهی می شود. مسائلی که در توالی محتوایی برنامه درسی باید در نظر گرفته شوند عبارتند از:

- بلوغ یادگیرنده
- علاقه یادگیرنده
- آمادگی یادگیرنده
- سختی مطالبی که باید آموزش داده شود
- ارتباط بین مباحث
- مهارتهای پیش نیاز

➤ تداوم

برنامه درسی باید به گونه ای طرح ریزی شود که بایک تداوم منطقی مفاهیم، مهارتها و دانش مورد نیاز وارد برنامه شده و سطح پیچیدگی آن به تدریج افزایش یابد.

۴,۷ اتصال، قابلیت جابجایی و انتقال

➤ اتصال

اجزاء برنامه درسی باید به گونه ای متناسب با یکدیگر اتصال داشته باشند. این اتصال می تواند افقی یا عمودی باشد و تداوم و به هم پیوستگی موضوعات را در برگیرد. وجود فاصله (Gap) بین سطوح مختلف یکی از مشکلاتی است که در اتصال اجزاء مختلف برنامه درسی باید در نظر گرفته شود.

در شرایطی که اتصال و به هم پیوستگی سطوح مختلف برنامه مناسب باشد حرکت و جابجایی یادگیرنده از یک سطح به سطحی دیگر در طول برنامه امکان پذیر خواهد بود.

➤ قابلیت جابجایی و انتقال

طراحی برنامه درسی و محتوای آن باید به گونه ای باشد که امکان جابجایی از یک محیط به محیط دیگر را برای یادگیرنده داشته باشد.

➤ آزمون

1 - کدامیک از مدل های زیر در ارزشیابی برنامه درسی بعنوان یک مدل جامع مطرح می باشد؟

الف) مدل کلارک

ب) مدل کرک پاتریک

ج) مدل سایلور

د) مدل سیپ

گزینه " ج " صحیح است.

- ۲ - همه عبارات زیر در مورد مدل های محدود شده در ارزشیابی برنامه درسی صحیح است به جزء:
- الف) ارزشیابی از اهداف برنامه درسی صورت می گیرد.
- ب) نیازی به به مشخص کردن سطح تسلط یادگیرنده وجود ندارد
- ج) شرایط عملکرد باید مشخص شود
- د) همه موارد فوق
- گزینه " ب " صحیح است.

۵ مدل های جامع ارزشیابی برنامه درسی^{۴۰}

➤ مفاهیم کلیدی

۱. ارزشیابی برنامه درسی پایه ارتقاء برنامه درسی می باشد.
۲. مدل سیپ یکی از رایج ترین مدل های ارزشیابی برنامه درسی است.

➤ اهداف یادگیری

- شما پس از مطالعه مطالب این بخش قادر خواهید بود:
۱. مدل سایلور در ارزشیابی برنامه درسی را توضیح دهید و اجزای آن را فهرست کنید.
 ۲. اجزای مدل سیپ را در ارزشیابی برنامه درسی بیان کنید.

۵,۱ مدل سایلور

❖ مدل سایلور^{۴۱} شامل اجزاء زیر است:

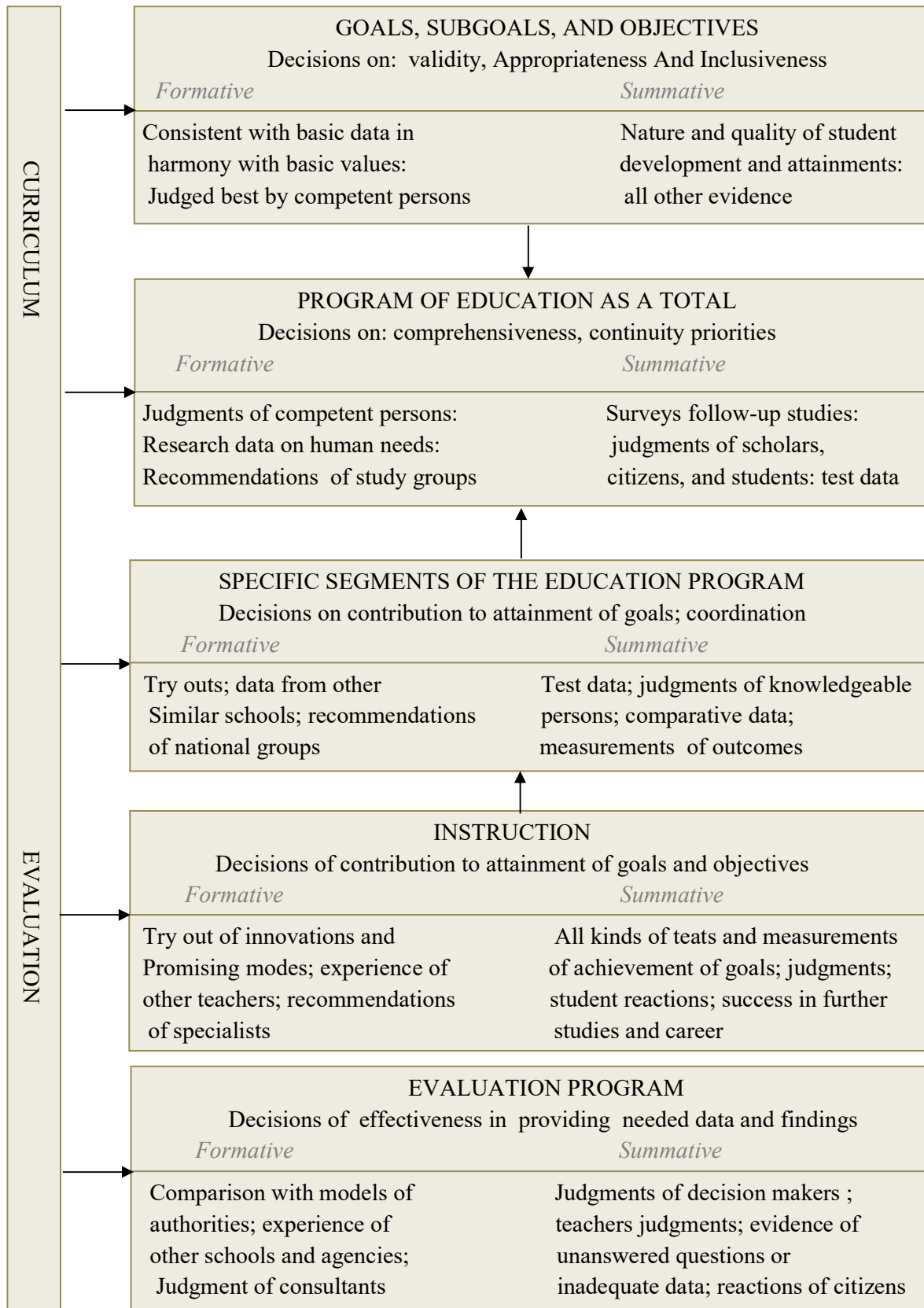
- اهداف کلی و اهداف جزئی
- برنامه آموزشی بعنوان یک کلیت
- اجزاء اختصاصی برنامه درسی
- طراحی آموزشی
- برنامه ارزشیابی

✓ ارزشیابی اهداف کلی و اختصاصی شامل موارد زیر می باشد:

- تحلیل نیازهای جامعه
- تحلیل نیازهای افراد
- منطبق ساختن اهداف کلی و اختصاصی با نیازهای گروههای مختلف
- منطبق ساختن اهداف کلی و اختصاصی با موضوعات
- به کارگیری داده های تجمعی^{۴۲}

⁴⁰ Comprehensive models

⁴¹ Sailor

خلاصه

ارزشیابی فرآیندی ایستا و راکد نیست و به منظور پایش و نظارت بر سیستم آموزشی ضرورت استمرار «بازنگری» قطعی می باشد. همانگونه که نیازهای هر محیط پویایی دائماً در حال تحول و دگرگونی است، نظام آموزشی آن هم برای تربیت نیروهای مورد نیاز، باید تغییر یابد و این تغییر با انجام «بازنگری و ارزشیابی مستمر» در برنامه های آموزشی میسر می گردد، تا در نهایت به برنامه ای «اثربخش» تبدیل شود.

منابع

1. Kelly A.V. (2005) The curriculum: Theory and Practice.
2. Wolf Peter, Hill ART, Evers Fred. (2009) Handbook of curriculum Amassment. ERDU